

Posolstvo Svätého Otca Františka

na Pôstne obdobie 2024

Cez púšť nás Boh vedie k slobode

Drahí bratia a sestry!

Keď sa náš Boh zjavuje, hovorí o slobode: „*Ja som Pán, tvoj Boh, ktorý ťa vyviedol z egyptskej krajiny, z domu otroctva*“ (Ex 20, 2). Takto sa začína Dekalóg, ktorý dostal Mojžiš na vrchu Sinaj. Ľud dobre vie, o akom exode Boh hovorí: skúsenosť otroctva ho totiž stále spútava. Na púšti prijal týchto „desať Božích slov“ ako cestu k slobode. Nazývame ich „prikázania“, aby sme zdôraznili silu lásky, s ktorou Boh vychováva svoj ľud. Je to skutočne mocná výzva k slobode. Odpoveď nie je okamžitá, pretože dozrieva na ceste. Tak ako Izrael na púšti v sebe stále nesie Egypt – v skutočnosti často smúti za minulosťou a reptá proti nebu a proti Mojžišovi –, tak aj Boží ľud dnes nesie v sebe ťaživé putá, ktoré sa musí odhodlať opustiť. Uvedomujeme si to, keď nám chýba nádej a blúdime životom ako púšťou, bez zasľúbenej zeme, ku ktorej by sme mohli spoločne smerovať. Pôstne obdobie je časom milosti, v ktorom sa púšť opäť stáva – ako to ohlasuje prorok Ozeáš – miestom prvej lásky (porov. Oz 2, 16 – 17). *Boh vychováva svoj ľud, aby vyšiel zo svojho otroctva a zakúsil prechod od smrti k životu. Ako ženích nás priťahuje opäť k sebe a prehovára k nášmu srdcu slovami lásky.*

Exodus z otroctva na slobodu nie je dajakou abstraktnou cestou. Ak má byť naša pôstna cesta konkrétna, prvým krokom je chcieť *vidieť skutočnosť*. Keď Pán z horiaceho kriku zavolať na Mojžiša a prihovoriť sa mu, ihneď sa prejavil ako Boh, ktorý vidí a ktorý predovšetkým počuje: „*Videl som utrpenie svojho ľudu v Egypte a počul som jeho volanie pre pracovných dozorcov. Viem o jeho utrpení. Preto som zostúpil, aby som ho vyslobodil z moci Egyptanov a vyviedol ho z tej krajiny do krajiny krásnej a priestranej, do krajiny, ktorá oplýva mliekom a medom*“ (Ex 3, 7 – 8). Aj dnes dolieha do neba volanie mnohých utláčaných bratov a sestier. Pýtajme sa sami seba: dolieha aj k nám? Otriasa nami? Dojíma nás? Príliš mnoho vecí nás od seba vzdďaľuje, popierajúc tak bratstvo, ktoré nás pôvodne spájalo.

Na svojej ceste na Lampedusu som navrhol čeliť globalizácii ľahostajnosti dvoma otázkami, ktoré sú čoraz aktuálnejšie: „*Kde si?*“ (Gn 3, 9) a „*Kde je tvoj brat?*“ (Gn 4, 9). Naša pôstna cesta bude konkrétna, ak si pri ich opätovnom vypočutí priznáme, že sme stále

pod nadvládou faraóna. Je to nadvláda, ktorá nás vyčerpáva a robí necitlivými. Ide o model rastu, ktorý nás rozdeľuje a kradne nám budúcnosť. V dôsledku neho je znečistená zem, vzduch a voda, ale znečistené sú aj naše duše. Lebo hoci sa krstom začalo naše oslobodenie, zostáva v nás nevysvetliteľná túžba po otroctve. Je to akoby sme boli priťahovaní k istote dôverne známych vecí na úkor slobody.

V rozprávaní o exode by som chcel poukázať na jeden dôležitý detail: je to Boh, kto vidí, kto je pohnutý a kto prináša slobodu, nie je to Izrael, kto si ju žiada. Faraón totiž ničí aj sny, bráni výhľadu na nebo, spôsobuje, že sa zdá byť nezmeniteľný svet, kde je pošliapovaná dôstojnosť a popierané autentické zväzky. Darí sa mu pripútať človeka k sebe. Položme si otázku: Túžim po novom svete? Som ochotný vymaniť sa z kompromisov s tým starým? Svedectvo mnohých bratov biskupov a veľkého počtu tých, čo sa angažujú za mier a spravodlivosť, ma čoraz viac presvedča, že treba bojovať predovšetkým proti nedostatku nádeje. Tá je prekážkou v snívaní a nemým výkrikom, ktorý dolieha až do neba a pohýna Božie srdce. Nedostatok nádeje je podobný túžbe po otroctve, ktorá ochromuje Izrael na púšti a bráni mu napredovať. Exodus môže byť prerušený: inak by sa nedalo vysvetliť, prečo v tme nerovností a konfliktov tápe ľudstvo, ktoré dosiahlo prah všeobecného bratstva a úroveň vedeckého, technického, kultúrneho a právneho rozvoja, ktorá dokáže zaručiť dôstojnosť pre všetkých.

Bohu sme sa nezunovali. Prijmeme dobu pôstu ako intenzívny čas, v ktorom nám opäť zaznieva jeho slovo: „*Ja som Pán, tvoj Boh, ktorý ťa vyviedol z egyptskej krajiny, z domu otroctva*“ (Ex 20, 2). Je to čas obrátenia, čas slobody. Aj samotného Ježiša Duch Svätý vyhnal na púšť, aby sa tam podrobil skúške slobody, ako si to každoročne pripomíname na Prvú pôstnu nedeľu. On bude pred nami a s nami celých štyridsať dní: vtelený Boží Syn. Na rozdiel od faraóna Boh nechce poddaných, ale synov. Púšť je miesto, kde môže dozrieť naša sloboda cez osobné rozhodnutie neupadnúť späť do otroctva. V Pôstnom období nájdeme nové kritériá hodnotenia a spoločenstvo, s ktorým sa môžeme vydať na cestu, po ktorej sme ešte nikdy nešli.

Avšak zahŕňa to aj boj, ako o tom jasne hovorí *Knih Exodus* i Ježišove pukušenia na púšti. Proti hlasu Boha, ktorý hovorí: „*Ty si môj milovaný Syn*“ (Mk 1, 11) a „*Nebudeš mať iných bohov okrem mňa*“ (Ex 20, 3), sa totiž stavajú lži nepriateľa. Ešte hrozivejšie ako faraón sú naše modly, ktoré by sme mohli chápať ako jeho hlas v nás. Byť všemohúci, byť každým uznávaný a vládnuť nad druhými: každý človek v sebe cíti vábenie týchto lží. Je to dobre známa cesta. Takto sa môžeme pripútať k peniazom, k určitým projektom, myšlienkam, cieľom, k svojmu postaveniu, tradícii, dokonca k niektorým ľuďom. Namiesto toho, aby nás

posúvali, nás paralyzujú. Namiesto toho, aby nás spájali, stavajú nás proti sebe. Existuje však aj nové ľudstvo, ľud maličkých a pokorných, ktorí nepodľahli vábeniu týchto lží. Pokým tí, čo slúžia modlám sú nemí, slepí, hluchí a nehybní ako ony (porov. Ž 115, 4), chudobní duchom sú otvorení a pripravení: tichá sila dobra, ktoré uzdravuje a nesie svet.

Je čas konať, no v Pôstnom období *konať znamená aj zastaviť sa*. Zastaviť sa v *modlitbe*, prijať Božie slovo a zastaviť sa ako Samaritán v *prítomnosti zraneného brata*. Láska k Bohu a k blížnemu je jedna a tá istá láska. Nemať iných bohov znamená zastaviť sa v prítomnosti Boha, pri tele blížneho. Preto modlitba, almužna a pôst nie sú tri nezávislé skutky, ale ide o jeden pohyb otvárania a vyprázdnenia sa: preč s modlami, ktoré nás zaťažujú, preč s pripútanosťou, ktorá nás väzní. Len vtedy sa atrofované a izolované srdce prebudí. Spomaľte a zastavte sa. Kontemplatívny rozmer života, ktorý nás pôst takto núti znovu objaviť, zmobilizuje v nás nové sily. V Božej prítomnosti sa staneme sestrami a bratmi, budeme vnímať druhých s novou intenzitou: namiesto hrozieb a nepriateľov nájdeme spoločníkov na ceste. To je ten Boží sen, zaslúbená zem, ku ktorej smerujeme, keď sme vyšli z otroctva.

Synodálna forma Cirkvi, ktorú v týchto rokoch znovu objavujeme a pestujeme, naznačuje, že doba pôstu je aj *časom komunitných rozhodnutí*, malých i veľkých, idúcich proti prúdu, schopných zmeniť každodenný život jednotlivých ľudí aj celých štvrtí: ich nákupné zvyky, starostlivosť o stvorenstvo a začlenenie tých, čo sú neviditeľní alebo opovrhovaní. Každé kresťanské spoločenstvo pozývam k tomu, aby ponúklo svojim veriacim chvíle, v ktorých by prehodnotili svoj životný štýl; aby si našlo čas preskúmať svoju prítomnosť v spoločnosti a svoj príspevok k jej zlepšeniu. Beda, ak by bolo kresťanské pokánie podobné tomu, čo zarmucovalo Ježiša. Aj nám hovorí: „*Nebud'te zamračení ako pokrytci. Znetvorujú si tvár, aby ľudia videli, že sa postia*“ (Mt 6, 16). Nech skôr vidno na tvárach radosť, nech cítiť vôňu slobody, uvoľnime tú lásku, ktorá robí novým všetko, počnúc tými najmenšími a najbližšími vecami. V každom kresťanskom spoločenstve sa to môže udiť.

Ak sa toto Pôstne obdobie stane časom obrátenia, stratené ľudstvo pocíti prívál tvorivosti: úsvit *novej nádeje*. Chcel by som vám, tak ako mladým ľuďom, ktorých som stretol minulé leto v Lisabone, odkázať: „Hľadajte a riskujte, hľadajte a riskujte. Na tejto križovatke dejín sú výzvy obrovské a náreky sú bolestné – sme svedkami tretej svetovej vojny po kúskoch. Zariskujme však a myslime na to, že nie sme v agónii, ale vo chvíli pôrodu; nie na konci, ale na začiatku veľkého predstavenia. Takto uvažovať chce však odvahu“ (*Prihovor k univerzitným študentom*, 3. augusta 2023). Ide o odvahu obrátiť sa, vyjsť z otroctva. Viera a láska držia za ruku toto dieťa, ktorým je nádej. Učia ju kráčať a zároveň ju ťahajú vpred.¹

¹ Porov. CH. PÉGUAY, *Il portico del mistero della seconda virtù*, Milano 1978, 17 – 19.

Žehnám všetkých vás aj vašu pôstnu cestu.

V Ríme pri sv. Jánovi v Lateráne 3. decembra 2023, na 1. adventnú nedeľu

František